

Esther van Fenema

We 'moeten' 24/7 meevoelen met de hele wereld

MATS VAN SOOLINGEN

Empathie

De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde (NVVE) deed recentelijk via paginagrote advertenties in landelijke dagbladen een oproep om Albert Heringa 'een hart onder de riem te steken'. Binnenkort bepaalt het Gerechtshof in Den Bosch of hij wordt gestraft omdat hij in 2008 zijn 99-jarige moeder hielp bij haar wens om te sterven. Eerder deze maand werd voor de derde keer een voorwaardelijke celstraf van drie maanden geëist. Volgens het Openbaar Ministerie (OM) mag hij zich niet beroepen op overmacht en waren er voldoende aanknopingspunten om een arts te zoeken voor euthanasie. De NVVE probeert onze empathie én die van het gerechtshof te mobiliseren zodat we met elkaar erkennen dat de beste man geen andere keuze had dan zijn moeder te 'helpen'. 'Afhankelijk van de uitspraak kan dit voor Albert Heringa het eind zijn van een jarenlange, zware procesgang. Hij verdient dan ook de steun van ons allemaal', stelt de NVVE. Een beroep doen op ons empathisch vermogen in een zaak die medisch-ethisch zo complex is, voelt pervers. Empathie wordt gedefinieerd als het vermogen in en mee te voelen met wat je denkt dat de beleavingswereld van anderen is. In zijn boek 'het empathisch teveel', schrijft de Vlaamse hoogleraar filosofie, Ignaas Devisch, dat empathie als moreel kompas een wankel basis vormt voor onze huidige samenleving. De foto van het aangespoelde Syrische jongetje bijvoorbeeld, verlamde het nadenken, kritisch analyseren en het vermogen om naar het totaalplaatje te kunnen kijken. Tegenwoordig krijgen we meer leed te verstouwen dan ooit tevoren en 'moeten' we 24/7

meevoelen met de hele wereld. Wereldwijde ellende wordt ons met geweld door de strot geduwd, zoals bij Toulouseganzen die worden vetgemest voor foie gras.

Empathie heeft als nadeel dat ze 'bijziend' is, omdat ze zich richt op enkelingen en vervolgens geen oog meer heeft voor de rest van de wereld. De sterke emotionele lading creëert eenzijdigheid en selectiviteit, waardoor bijvoorbeeld Serious Request zo succesvol is en we diep in de buidel tasten omdat we opeens heel veel voelen bij miljoenen kinderen in Nigeria, Congo en Nepal die door rampen en conflicten gescheiden zijn van hun families.

Doordat we over zo'n sterk inlevingsvermogen beschikken, zijn we ook gemakkelijke slachtoffers van commerciële manipulatie, zoals duidelijk werd door 'zielige Victor'. Dit jonge Belgische patiëntje werd in 2013 ingezet door de farmaceutische industrie om via mediaoptredens en de daaruit voortvloeiende morele ophef vergoeding van een duur geneesmiddel te bewerkstelligen, waardoor de omzet van de betreffende farmaceut omhoogging. Om onze empathie op te wekken is volgens Devisch een aantal factoren bepalend, zoals het gevoel dat we iemand kennen en de zekerheid dat ons ingrijpen ellende kan voorkomen. Daarnaast blijkt dat hoe onschuldiger het slachtoffer in onze ogen lijkt, des te sterker ons inlevingsvermogen wordt aangesproken.

De NVVE probeert Albert Heringa nu neer te zetten als een onschuldige man die het beste wilde voor zijn moeder. Dat is vanuit zijn perspectief vast juist, maar het is in dezen onkies om een juridische aangelegenheid te laten 'vervuilen' door empathie. ■